

Болдирев С. В., канд. юрид. наук,
НЮОАУ імені Ярослава Мудрого

Конституційно-правові засади взаємодії державної влади і місцевого самоврядування

Серед основних завдань подальшого розвитку місцевого самоврядування є організація ефективної взаємодії органів державної влади з органами місцевого самоврядування.

Вирішення цього завдання базується на конституційному принципі не входження органів місцевого самоврядування в систему органів державної влади.

Встановлюючи самостійність місцевої влади, її недержавний характер, Конституція України та діюче законодавство закріплюють основні параметри державної політики в сфері місцевого самоврядування, які визначають основи взаємодії державної влади і місцевого самоврядування.

Взаємодія державної влади і місцевого самоврядування, в першу чергу, базується на положеннях статей 5, 7 та 38 Конституції України, згідно з якими, по-перше, здійснення народом влади не тільки через органи державної влади, а й через органи місцевого самоврядування, по-друге, держава виступає гарантом місцевого самоврядування, по-третє, служба в органах місцевого самоврядування розглядається як самостійний вид публічної служби.

Дані положення свідчать про автономність місцевого самоврядування, що обумовлюється його особливим місцем у механізмі соціального управління, його подвійною природою, а саме – з одного боку, як форми публічної влади, а з другого – як інституту громадянського суспільства.

Водночас це не означає повної автономності місцевого самоврядування і державної влади, тому що ці форми публічної влади активно взаємодіють між собою. Така взаємодія проявляється у переплетінні завдань та функцій місцевого самоврядування із завданнями та функціями держави, що в свою чергу закріплює один із принципів місцевого самоврядування, а саме поєднання місцевих та державних інтересів.

В свою чергу, держава, конституційно визнаючи та гарантуючи місцеве самоврядування, повинна забезпечити виконання тих рішень, які приймаються у системі місцевого самоврядування в межах, визначених Конституцією та законами України.

Конституція України прямо передбачає відповідні повноваження органів державної влади у галузі місцевого самоврядування, наприклад, засади місцевого самоврядування, правовий режим комунальної власності, утворення та ліквідацію районів, встановлення і зміну меж районів та міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування та перейменування населених пунктів і районів, організацію та проведення виборів до органів місцевого самоврядування, призначення чергових та позачергових виборів до органів місцевого самоврядування та інше.

На даний час в Україні існує змішана система територіальної організації влади, за якою управління на регіональному рівні здійснюється як органами місцевого самоврядування (обласними та районними радами), так і органами державної виконавчої влади (обласними та районними державними адміністраціями), що обумовлює необхідність координації їх діяльності.

Згідно з Конституцією України (ст. 143) органам місцевого самоврядування законом надаються окремі повноваження органів виконавчої влади, з питань здійснення яких вони підконтрольні відповідними органам державної влади.

В свою чергу органи місцевого самоврядування, а саме обласні та районні ради делегують окремі повноваження відповідним місцевим державним адміністраціям, які несуть відповідальність за їх виконання перед цими радами.

Важливу роль в охороні конституційних прав місцевого самоврядування відіграють: 1) Конституційний Суд України, на який покладається забезпечення відповідності законів, інших нормативних актів законодавчої і виконавчої влади Конституції України; 2) Президент України, який виступає гарантом дотримання Конституції України і наділяється правом скасовувати акти центральної та місцевої виконавчої влади України у випадках їх невідповідності Конституції України; 3) суди загальної юрисдикції, які забезпечують судовий захист прав місцевого самоврядування, передбачений ст. 145 Конституції України.

Виходячи з вищесказаного можна стверджувати, що Конституція регулює найбільш фундаментальні, стійкі відносини місцевого самоврядування і державної влади, які мають довготривалий характер. Визначальним в цьому відношенні є конституційно – правовий характер взаємодії територіальних громад, їх органів місцевого самоврядування з державною владою, що служить важливою гарантією реалізації та захисту повноважень і законних інтересів цих органів. Однак реальний стан справ у сфері взаємодії місцевого самоврядування з державною владою свідчить про те, що вони не завжди здійснюються в рамках зазначених конституційних положень. На практиці досить часто можна спостерігати випадки неправомірного втручання органів державної влади ті їх посадових осіб у вирішення питань, які належать до компетенції місцевого самоврядування. У зв'язку з цим особливого значення набуває проблема зміцнення гарантій місцевого самоврядування.

Запроваджена конституційна реформа системи місцевого самоврядування цілком відповідає потребам ефективного здійснення публічної влади на місцях, завданням розбудови демократичної, соціальної і правової держави, оскільки здатна забезпечити баланс між державними та місцевими інтересами.